

CHIA SẺ ĐƯỜNG ĐẾN HẠNH PHÚC

Nguyên tác: Giảng giải Đệ Tử Quy

Chủ giảng: Tiến sĩ Thái Lễ Húc

Người chia sẻ: Vô Danh cư sĩ

Bài thứ 4

Kính chào các bạn đồng học!

Kính chúc các bạn một ngày mới tốt lành!

Hôm qua chúng ta đang học mục II.

II. KHÔNG GIÁO VỚI VIỆT NAM VÀ THẾ GIỚI

Chúng ta đang dừng ở điểm thứ hai: Giới thiệu về Nho giáo

Điểm này có hai nội dung:

- 1. Tu thân là đầu tiên*
- 2. Xây dựng một xã hội thịnh trị*

Chúng ta đang dừng ở các bước tu tập của Nho giáo, gọi là “tam cương lĩnh”, đã học xong ý thứ nhất là: Minh minh đức (nghĩa là làm sáng cái đức sáng của tiên thiên).

Hôm nay chúng ta sẽ học tiếp ý thứ hai là: Tân dân

Bây giờ chúng ta bắt đầu vào bài học hôm nay.

Thứ hai là: Tân dân (Làm mới cho dân)

Ngụ ý sau khi tự sửa mình thành tựu lại đứng ra giúp người cải cách, bỏ xấu theo tốt.

Vì sao phải giúp người?

Chẳng có một người nào khi đã hiển lộ được tự tánh (gọi là minh minh đức, “minh” là sáng, làm sáng cái đức sáng) của mình chính là bản tánh của mình mà lại không “thấy” “ta cùng người không hai, không khác, cùng một bản thể”. Cho nên mới phát khởi lòng từ bi thương yêu muốn giúp người cải cách, bỏ xấu theo tốt, tất cả chúng sinh đồng thành Phật đạo.

Bây giờ mình là phàm phu, mình nhìn người là người, ta là ta, cuối cùng tất cả thu về ta, hại cho người. Nhưng khi bạn đã tu tập đến một mức độ nhất định rồi, “minh minh đức” làm sáng cái đức rồi thì bạn sẽ thấy tất cả chúng sinh đồng một bản thể. Vậy có lý nào mà bạn lấy tay phải bạn chặt chân trái, hoặc là chân trái đá chân phải, không có, mà chỉ có làm sao mà yêu thương, hy sinh phụng hiến, giúp người mà thôi.

Đây chính là tâm dân đồ. Đây có thể so sánh với hình ảnh “giác tha” trong nhà Phật, là giáo hóa chúng sinh, là Hiền nhân trong Nho giáo. Đây là “lợi tha” (lợi ích chúng sinh).

Cuối cùng: Chỉ u chí thiện

Đây chính là “giác hạnh viên mãn” trong nhà Phật, là Thánh nhân trong Nho giáo.

Kết luận:

♣ Bắt đầu từ chỗ làm minh minh đức “sáng cái đức vốn sáng” của mình, gốc gác vốn có tiên thiên của bản thân mình, đây chính là tự tánh. Làm sao phải trở về với bản tính, cho nên mới gọi là **“Bản lai diện mục”**, tức là làm sao quay trở về với cái “mặt mũi trước đây của mình từ khi cha mẹ mình chưa sinh ra”.

Thế mình là người phàm nói với nhau, mình bảo: “Ôi, trời! Bây giờ cha mẹ chưa sinh biết đâu là cái mặt của mình mà bảo quay lại cái mặt đấy”. Khi mình đã giác ngộ mình sẽ hiểu tất cả chúng sinh cùng một bản thể, có lẽ nào mà ta không hy sinh phụng hiến, ta không yêu thương đây?

Lấy đó làm khởi điểm cho sự tu đức. Kết quả cuối cùng của quá trình này là làm cho toàn bộ thiên hạ được an trị, đó là cứu cánh của nó. Lúc đầu là gì ạ? Là lợi mình, tự lợi, nên mới tu thân; sau đó là đến lợi ích cho người, là tề gia, trị quốc, đây chính là lợi tha; và cuối cùng là đến bình thiên hạ.

♣ Sự tu đức, được coi là phổ dụng tất cả mọi người. Đó! Cho nên từ vua, tam công tể tướng, quan lại đến hàng thứ dân đều nô nức tu thân, đó gọi là: **“Tự thiên tử dĩ chí ư thứ nhân, nhất thị giai dĩ tu thân vi bản”** (tức là: từ vua cho đến thường dân, ai ai cũng đều lấy sự sửa mình làm gốc). Nếu như ai ai cũng hiểu được cái lý này đều lấy cái việc sửa mình làm gốc, thì đúng là **“Đêm ngủ không cần đóng cửa, ngoài đường không ai nhặt của rơi”**.

Vâng ạ! Chúng ta đã kết thúc xong mục đích thứ nhất của Nho giáo là: tu thân. Bây giờ chúng ta chuyển sang mục đích thứ hai của Nho giáo là:

2. XÂY DỰNG MỘT XÃ HỘI THỊNH TRỊ

Một xã hội thịnh trị **“Đêm ngủ không cần đóng cửa, ngoài đường không ai nhặt của rơi”**, đây chính là trị quốc lấy đức làm căn bản.

Thứ nhất: Gốc của xã hội thịnh trị bắt đầu từ mỗi cá nhân

Mạnh Tử nói:

- **“Cái căn bản của thiên hạ là quốc gia”**; Đó! Cả cái thế giới này thì mỗi quốc gia phải tốt đã.
- **“Cái căn bản của quốc gia là gia đình;**
- **“Cái căn bản của gia đình là thân mình vậy”**. Vậy là bắt đầu từ cái việc tu thân.

Cả ba yếu tố quốc gia - gia đình - cá nhân đều có liên hệ chặt chẽ với nhau, xem cá nhân là yếu tố căn bản nhất cấu thành nên gia đình, xã hội. Mỗi cá nhân có đức hạnh tốt thì gia đình, xã hội sẽ tốt và ngược lại.

Chứ còn nếu không ta lại ngồi rung đùi bảo ta chỉ lo nôi cơm nhà ta, ta chỉ dạy mỗi con cái nhà ta. Thế bây giờ nó có phải đi học không? Nó đi học thì đương nhiên là nó phải tiếp xúc với nhiều chúng bạn, mà chúng bạn nếu không được dạy thì cũng là chúng bạn xấu thì cuối cùng làm sao? Nó có phải học thầy cô giáo không? Nếu như thầy cô giáo cũng không được học đạo đức?

Cái cuốn **Đệ Tử Quy** này là từ trước là đưa vào giáo dục phổ học từ nhi đồng. Toàn bộ quyển **Đệ Tử Quy** này là dạy lễ, cho nên ở bất kỳ ngôi

trường học nào của chúng ta đều có câu **“Tiên học lễ, hậu học văn”**. Nhưng mà trước đây chúng ta cứ đọc cái câu ấy, trường nào cũng có, nhưng mà chúng ta không hiểu. Bây giờ chúng ta học **Đệ Tử Quy** thì chúng ta hiểu rồi đúng không ạ? Vâng ạ.

Thứ hai: Thứ tự tu đức

Đó là **“Tu thân, Tề gia, trị quốc, bình thiên hạ”**

Bước 1: Bắt đầu từ tu thân của chính mình mà làm.

Rất nhiều sự nghiệp lớn bắt đầu từ rất nhỏ, từng bước từng bước làm ra, đây là Thánh nhân.

Trước tiên tu thân nhé, thì lại phải nói là phải bắt đầu từ chữ **“Hiếu”** làm căn bản. Bởi vì bây giờ nếu mà nói đến gọi là hiếu tất cả chúng sinh đều cùng một bản thể, yêu thương mọi người, thế bây giờ cha mẹ mình mình không yêu thương thì bảo mình yêu thương người ngoài thì là giả.

Bắt đầu từ cái việc cha mẹ nhé, lại bắt đầu từ cái việc nhỏ nhất là thái độ đối với cha mẹ. Bắt đầu từ đâu? Từ lời nói phải nhẹ nhàng, phải cung kính, thái độ phải an hòa. Khi bạn luyện được đến như thế rồi thì bắt đầu mới ra đến tiếp tục là người thân, xong rồi mới đến nhân dân, rồi đến muôn loài.

Mạnh Tử nói là: **“Thân thân nhi nhân dân”** tức là bắt đầu từ người thân rồi đến **“Nhân dân nhi ái vật”**, từ người thân đến bá tính rồi mới đến có thể thương yêu tất cả muôn loài được.

Cho nên rất nhiều sự nghiệp lớn bắt đầu từ rất nhỏ. Còn nếu như bạn bảo không, tôi không làm những cái này đâu, mặt mũi vẫn cứ xưng xỉa hết cả lên với cha mẹ, anh em lại tranh giành nhau, rồi lại đủ thứ. Tôi phải làm Thánh ở ngoài, tôi phải làm Thánh cơ, thế thì như thầy Thái nói, giống cái cậu bé mà bảo cậu ấy quét nhà thì cậu ấy bảo: **“Không, tay con là phải quét thiên hạ chứ không phải quét nhà”**. Quét nhà mà còn không quét được thì làm sao mà quét được thiên hạ.

Phải bắt đầu từ những cái việc nhỏ nhất. Khổng Tử luôn đề cao việc tu dưỡng đạo đức cá nhân: **“Nhân chi sơ tính bản thiện”** (Con người sinh ra vốn thiện) nên đây chính là đạo. Cho nên **“Nhân, Lễ, Nghĩa, Trí, Tín”** là **“đạo”**, và nó cũng là **“đức”**. Vì sao lại vừa đạo, vừa đức? (1) Nếu nó là

danh từ thì nó là “đạo”; (2) Nếu nó là động từ thì nó là “đức”, vì bạn đang phải vận hành theo đúng pháp tắc đại tự nhiên, cho nên như Hòa thượng nói đây là “tu đức”. Khi bạn thành công nó thì là bản tính tự nhiên của bạn, nó hiển lộ rồi thì nó lại chính là tính từ, nên gọi là “tính đức”. Cũng có thể ví như là “đang trên đường quay về thì gọi là A La Hán, quay về chưa được đến nơi thì gọi là Bồ tát, quay về được viên mãn thì gọi là Phật Đà”.

Bạn hiểu không ạ? Nhớ! Nó là danh từ thì nhất định đây nó là đạo, vì vốn “Nhân chi sơ tính bản thiện” mà. Cái tự tánh này nó gồm có các cái tính như sau: nó phải “Nhân, Lễ, Nghĩa, Trí, Tín”. Lại nói cũng như vàng, vàng phải có màu vàng, có ánh kim, có nhiệt độ nọ nhiệt độ kia. Vậy thì cái tự tánh của mình nó cũng thế, nó cũng có những cái tính như sau: “Nhân, Lễ, Nghĩa, Trí, Tín”. Vậy thì nó là danh từ thì nó chính là đạo. Nhưng bây giờ phải học cách làm sao đi đúng theo đạo thì đây chính là đức. Khi bạn vận hành theo đúng Nhân, là nhân từ, rồi là Lễ, Nghĩa, Trí, Tín thì đây lại chính là đức. Cho nên nếu bạn đi đúng đạo thì lập tức phúc đến họa đi.

Cũng xin nhắc lại một chút: “Nếu một người có đủ bốn hạt giống Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí này, cũng giống như thân người có tứ chi chân tay vậy. Khi có bốn phẩm chất này mới được coi là người có đầy đủ nhân cách.

Có thể thấy Nhân, Lễ, Nghĩa, Trí không phải ai ban tặng cho ta từ bên ngoài, mà là thứ vốn đã có sẵn trong ta. Cho nên cần phải giáo dục để thức tỉnh và gìn giữ;

Cũng vậy với “Bát đức”. “Bát đức” chính là tiêu chí làm người, dùng tám chữ mà nói rõ: Hiếu, Đễ, Trung, Tín, Lễ, Nghĩa, Liêm, Sỉ. Do vậy nói khuyết bát đức thì không phải là người, quên bát đức cũng không phải là người vì bạn quên tiêu chuẩn làm người rồi, nên không còn là người nữa”.

Còn nếu có thì chẳng qua làm người trên cái hình tướng mà thôi.

Các bạn có nhớ Hòa thượng cũng như Tiến sĩ Thái có nói con người khác con vật ở cái gì hả các bạn? Lòng xấu hổ, cho nên tại sao con người phải mặc quần áo vì xấu hổ, còn con vật nó không mặc. Cho nên nếu như bạn làm điều xấu mà bạn không biết xấu hổ, bởi vì cái sự tri sỉ đấy, cái tâm xấu hổ đây chính là cái tâm quan trọng thứ nhất giúp bạn có thể sửa

được khuyết điểm. Bạn có xấu hổ thì lần sau bạn mới không dám làm, còn nếu bạn không thấy xấu hổ thì lần sau bạn cứ thế bạn làm, ăn cắp vẫn cứ ăn cắp, ăn trộm vẫn cứ ăn trộm. Bạn quên mất rồi, bạn không có cái tri sỉ nữa, vậy thì bạn có cái hình tướng bạn là người nhưng thực chất bạn không còn là con người nữa, bạn không đủ tiêu chuẩn làm người.

Đứng đầu bát đức là hiếu, do vậy cổ nhân dạy rằng: **“Trăm điều thiện thì hiếu đứng đầu, trăm điều ác thì dâm đứng đầu”**, gọi là vạn điều ác (nguyên văn: Bách thiện hiếu vi tiên, vạn ác dâm vi thủ).

Chỗ này tôi xin chia sẻ thêm cùng các bạn: Các bạn cứ muốn tích lũy công đức, các bạn mong có đại phước báu, để chuyển hóa thành phúc, để cải tạo vận mệnh. Vậy thì các bạn cần phải nhớ, căn bản của làm người là hiếu, cho nên mới nói là gì ạ? **“Bách thiện hiếu vi tiên”**, nghĩa là trăm điều thiện thì hiếu đứng đầu, do vậy trước tiên bạn phải hiếu đã, sau đó bạn cần nỗ lực tích thiện từ những việc nhỏ nhất. Lư Bội, ông có một câu động viên con ông rất quan trọng: **“Đừng cho việc thiện nhỏ mà không làm”** (nguyên văn: “Vật dĩ thiện tiểu nhi bất vi”), đây gọi là “tích tiểu thành đại” thì kho phước của bạn trước sau cũng sẽ đầy thôi. Nhưng quan trọng nhất là bạn tích thiện phải xuất phát từ chính tâm mình, đây cũng chính là tu thân, vì tu thân chẳng qua chính là sửa lỗi và tích thiện mà thôi.

Hôm qua tôi chia sẻ với gia đình, bạn có nhớ trong Liễu Phàm Tứ Huấn khi mà Trương Úy Nham mặc dù học rất giỏi, thông minh nhưng thì trượt. Đến khi thi trượt tức quá thì quay lại mắng giám khảo là “đồ mắt không có trông”. Thế sau đấy thấy đạo sĩ cười thì mắng luôn cả đạo sĩ.

Đạo sĩ mới nói dù anh có giỏi giang, có thông minh đi chăng nữa, nhưng cái người mà muốn thành danh phải có hai yếu tố: trên là tổ tông tích lũy âm đức, dưới thì bản thân anh cũng phải tích lũy âm đức, gọi là âm công, thì mới thành tựu. Vậy bây giờ con mà muốn thành đạt thì con phải tích thiện đi, gọi là “tích thiện chi gia”, gì nữa ạ, “tất hữu dư khánh” tức là nhà nào mà tích thiện thì tràn đầy niềm vui.

Thế thì lúc đấy Trương Úy Nham mới hỏi lại luôn đạo sĩ rằng là:

- Con chỉ là một học trò nghèo, con không có tiền thì làm sao mà con tích thiện được?

Lúc ấy đạo sĩ mới trả lời là:

- Tích thiện không cần tiền, bắt đầu từ chính cái tâm này. Ví như khiêm tốn, nhũn nhận chính là anh đang tích thiện đấy.

Do đó phải bắt đầu từ tu dưỡng bản thân mình, còn nếu bản thân mình che giấu những hành vi không hợp với đạo thì sao có thể giáo dục được người khác làm theo đạo đây?

Bởi vì bước một là tu thân, bước hai mới đến tề gia. Bố mẹ chẳng tu gì cả lại còn đòi quản lý gia đình, bắt con cái nó phải thế này thế khác thì làm gì mà nó nghe.

Bước 2: Tề gia

Sau đó mới có thể “Tề gia”, trị quốc tốt. Trước hết phải chỉnh đốn gia đình tốt, gia tộc mình tốt. Thì bạn phải hiểu là bạn phải tu thân được đã, sau đấy thì bạn phải quản trị được cái gia đình của bạn tốt đã. Người trong gia đình, gia tộc mình mà không giáo dục được thì sao có thể giáo dục được người khác.

Nếu không thì mộng lên làm to làm lớn, cuối cùng như Hòa thượng nói thì phúc đức cũng chỉ ngắn choằn như thế này, một thời là hết.

Thậm chí các bạn có nhớ cái bài mà Hòa thượng chia sẻ về danh mà không hợp với học vấn thì lập tức họa đến không, các bạn có nhớ không ạ? Bởi vì danh cũng là một thứ phước báo. Thế bây giờ bạn được người ta khen tặng quá nhiều, nhưng trong khi học vấn, đạo đức của bạn không được đến đâu, thì đây chính là cái phước báo bạn nhận quá lớn trong khi cái nhân bạn tạo là quá nhỏ, thì cuối cùng lập tức họa hại đều đến.

Cho nên Hòa thượng có ví ra những trường hợp là ca sĩ với diễn viên nổi tiếng một thời, bây giờ là ốm đau bệnh tật, chết trong đau khổ, thậm chí nhiều người điên loạn.

Thế giới vừa mới tổng kết về cái căn bệnh trầm cảm rất nguy hiểm như thế và tỉ lệ ngày một tăng cao, phần lớn là ở đâu ạ? Là ở tầng lớp diễn viên, ca sĩ là nhiều nhất.

Phỏng vấn diễn viên điện ảnh một thời, thì bây giờ ông nghèo, mọi người kêu gọi để giúp đỡ, ông rất khảng khái trả lời:

- Trước đây tôi giàu có, thì tôi có chia cho ai đâu, vậy thì bây giờ tôi nghèo nàn tại sao tôi lại đi xin mọi người, vậy nó không công bằng, nên tôi không xin.

Còn chúng ta biết rồi: phước đến, nhất định là chúng ta cũng như một đầu thóc, chúng ta chỉ ăn một nửa thóc, còn một nửa thì làm thóc giống, tức là đi giúp những người nghèo khó ấy, và giúp các cái công việc về lợi ích xã hội, thì cái thóc giống này của bạn sẽ tiếp tục được nhân ra thành nhiều ruộng thóc nữa. Đây cuối cùng mới đến...

Bước 3: Trị quốc, bình thiên hạ

Rồi mới đến cai trị thiên hạ bằng lòng nhân từ - trị quốc, bình thiên hạ.

Chúng ta đã kết thúc mục thứ hai: Nội dung giáo học của Nho giáo. Bây giờ chúng ta tiếp tục đến nội dung thứ ba:

3- Nho giáo trên thế giới và với Việt Nam

*** Nho giáo trên thế giới:**

Khổng giáo có ảnh hưởng lớn ở các nước châu Á là Trung Quốc, Đài Loan, Nhật Bản, Triều Tiên, Hàn Quốc và Việt Nam. Những người thực hành theo các tín điều của Nho giáo được gọi là nhà Nho, Nho sĩ hay Nho sinh.

Các tư tưởng của Khổng Tử phát triển thành một hệ thống triết học được gọi là Khổng giáo. Khổng giáo được một người Italia là Matteo Ricci đưa vào Châu Âu, ông cũng là người đầu tiên Latinh hoá tên Khổng Tử thành “Confucius”. Khổng giáo còn được xem là một tôn giáo lớn của loài người, nhất là dân tộc Trung Hoa. Hiện nay hàng trăm Học viện Khổng Tử ở khắp nơi trên thế giới.

Tư Mã Thiên đã có lời bình về Khổng Tử: Trong Kinh Thi có câu nói như thế này:

- “Núi cao cúi phục, thiên nhiên cũng kính nể ngừng khoe sắc đẹp. Thiên hạ biết không đuổi kịp được ông, nhưng luôn hướng theo ông! Từ bậc quân vương đến thường dân lúc đó đều ca ngợi ông. Tuy ông chỉ là người mặc áo vải, nhưng ông đời đời được tôn vinh, những người học đều coi ông là thầy, có thể nói ông là bậc Thánh hiền”;

- “Cái giống như núi cao khiến người ta chiêm ngưỡng; Cái giống như đại đạo khiến người ta tuân theo. Từ xưa tới nay trong thiên hạ, quân vương và người tài đức thì có nhiều. Họ khi đang còn sống đều vinh hoa phú quý, vinh hiển, nhưng chết rồi thì chẳng còn lại chút gì.

Khổng Tử là một người bình dân, nhưng những người đọc sách đều tôn ông làm thầy. Từ thiên tử, vương hầu đến nhân dân cả nước, ai cũng nói về Lục Nghệ [Lục Nghệ là sáu cái nghề: lễ, nhạc, xạ (bắn), ngự (cưỡi ngựa), thủ (học chữ), số (học tính)] thì đều xem học thuyết của Khổng Tử là chuẩn tắc cao nhất. Có thể nói Khổng Tử là một Thánh nhân chí cao vô thượng”.

Tượng Khổng Tử được xây dựng tại nhiều nơi, Canada này, Pháp, Nhật Bản, Ý, rồi một số quốc gia khác, và thậm chí ở Việt Nam thì bạn biết rồi, trong các chùa chiền, rồi trong Văn miếu Quốc Tử Giám, rất nhiều.

* Nho giáo được truyền vào Việt Nam:

Từ đầu Công Nguyên - thế kỷ I TCN khi nhà Tây Hán Trung Quốc thôn tính Việt Nam, song song với chữ Hán. Tuy nhiên tầm ảnh hưởng của Nho giáo lúc này còn rất hạn chế. Vì việc phổ biến Nho giáo được nhà Tây Hán chỉ xem là hành động giáo hóa.

Bắt đầu từ thời nhà Lý, Nho giáo phát triển mạnh mẽ; đến vua Lê Thánh Tông năm 1447, cho truyền bá Nho giáo trong xã hội. Bản thân vua Lê Thánh Tông cũng có học vấn khá cao về Nho học. Hiện nay tại rất nhiều ngôi chùa của Việt Nam, ngay trong nhà chính điện, ở hai bên dãy bàn thờ chư Phật có thể gặp tượng Thái Thượng Lão Quân ở bên phải và tượng Khổng Tử ở bên trái. Đây là hai vị tổ của Đạo giáo và Nho giáo được thờ trong điện nhà Phật của các chùa để diễn tả tư tưởng “Tam giáo đồng nguyên” của xã hội Việt Nam xưa.

Vào tháng 10/2009, Việt Nam thành lập Học viện Khổng Tử do Phó Thủ tướng Nguyễn Thiện Nhân ký thành lập.

Bây giờ nói đến giáo trình tu học của Nho giáo, đây là nội dung thứ tư cũng là nội dung cuối cùng của mục II: Khổng giáo với Việt Nam và thế giới, trước khi chuyển sang mục III là: Giới thiệu Đế Tử Quy.

Chúng ta vừa giới thiệu về Khổng Tử, vừa giới thiệu về Nho giáo hay còn gọi là Khổng giáo ở trên thế giới và Việt Nam. Bây giờ chúng ta nói đến giáo trình tu học của Nho giáo thì như thế nào.

Chúng ta đã biết cái hay rồi thì chúng ta phải biết xem các vị ấy học cái gì chứ. Ừ, biết nội dung các vị ấy học mục đích là gì rồi, là tam cương, tam cương là gì ạ? Là mình mình đức xong đến là tân dân, chỉ ư chỉ thiện, ok rồi; xong lại biết bắt đầu bước một là tu thân, xong rồi là tề gia, trị quốc, bình thiên hạ. Từ vua cho đến dân ai ai cũng nỗ lực tu thân để thành quân tử, Hiền nhân và Thánh nhân. Vậy bây giờ ta phải biết rằng là giáo học của các ngài dạy ngày xưa là học bằng cái gì để chúng ta phải nỗ lực theo mà học nếu chúng ta quyết tâm gọi là lìa khổ để được vui.

Chúng ta sẽ chuyển sang mục:

4- Giáo trình tu học của Nho giáo

Giáo học của Nho giáo cũng vậy “Tiểu Học chung chí Tứ Thư” (trước học Tiểu Học, sau đến Tứ Thư, Ngũ Kinh), chính là phải học cho tốt sách Tiểu Học, tiếp theo đó mới học Tứ Thư, Ngũ Kinh.

Thứ nhất: Nói về Tiểu Học

- Tiểu Học rất quan trọng, bởi vì một đứa bé trước tiên từ nhỏ phải học cách làm người, làm việc.

Cho nên toàn bộ Đệ Tử Quy là dạy chúng ta thái độ làm gì? Làm người và thái độ làm việc.

- *Thái độ làm người thì căn bản là gì ạ? Chữ “Hiếu”, đúng rồi.*
- *Thái độ làm việc căn bản là chữ gì? Chữ “Liêm”.*

Nếu nền tảng này xây dựng tốt rồi, chúng đọc các kinh sách khác sẽ hiểu được cách làm thế nào đối nhân xử thế, hiểu được phải thực tiễn ngay trong cuộc sống thường ngày.

- Tiểu Học là một quyển sách do Chu phu tử biên soạn. Quyển sách này cách hiện tại đã gần 1000 năm, lịch sử tương đối khá lâu, rất nhiều tình huống đời sống vào lúc đó so với hiện tại đã có nhiều khác biệt.

Ngày xưa ví dụ muốn đi nghe giảng về Phật pháp, bạn phải đi bốn năm chục cây đi bộ. Bây giờ thuận tiện nhé rồi, tôi chỉ nói là bây giờ bạn

chỉ cần xoẹt một cái internet là cuối cùng bạn nghe được rồi. Cho nên thời này thì thấy cái duyên rất là thù thắng.

Tuy nhiên lại khổ một cái là trong khi cái phương pháp truyền bá thì rộng rãi như thế, nhưng lại không có người hoằng truyền. Cho nên chúng ta bỏ đi mất cái nguồn gốc để học luân lý đạo đức cho nên xã hội mới thành động loạn như ngày nay. Chứ nếu như chúng ta lại biết rằng là dùng các phương tiện truyền thông để hoằng truyền luân lý đạo đức này thì nhất định xã hội sẽ an định, nhà nhà sẽ có hạnh phúc.

Ngày nay không dùng Tiểu Học nữa mà dùng Đệ Tử Quy. Đây, vừa mới nói Tiểu Học cách đây 1000 năm nên nhiều cái giờ nó khác quá rồi. Vì Đệ Tử Quy cũng là xây dựng trên nền tảng của Tiểu Học, nhưng được Lý Dục Tú biên soạn vào thời nhà Thanh nên chỉ cách chúng ta hơn 200 năm, nên phù hợp với đời sống hiện tại, ngôn từ thì lại dễ hiểu.

- Giáo dục xưa bắt đầu dạy trẻ Đệ Tử Quy như thế nào?

Bạn nghe nhé, đặc biệt là các bạn có thai:

“Trong vòng một nghìn ngày (ba năm) sau khi em bé được sinh ra là giai đoạn quan trọng nhất của việc giáo dục. Một nghìn ngày, ba năm, tất cả người lớn xung quanh trẻ nhỏ đều phải làm được một tấm gương tích cực, lời nói và hành vi phải phù hợp với chuẩn mực của Đệ Tử Quy”.

Bởi vì lúc này khi là trẻ nhỏ thì sao ạ? Hòa thượng dạy sao ạ? Năng lực ghi nhớ của trẻ là rất lớn, còn năng lực tư duy của trẻ thì chưa có. Cho nên nếu một hành vi mà “cha mẹ gọi, trả lời ngay”. Tôi ví dụ là tôi gọi một cái là “con ơi”, ví dụ như thế, thì lập tức hai vợ chồng Trung - Châu nghe tôi gọi, ví dụ đang trên gác, phải chạy xuống. Vì khi chạy xuống như thế thì đứa trẻ nó sẽ nhìn thấy ngay lập tức: “À, bà nội gọi bố mẹ mình phải chạy xuống”. Về sau nó ăn vào trong cái bộ nhớ của nó, thì về sau đến lúc các bạn gọi thì nó mới xuống. Đây gọi là thân giáo. Còn nếu bạn chỉ nói thôi, bạn không có thực hiện thì bạn hãy nhớ là cái quả báo của ngày hôm nay nhân bạn tạo thì hôm sau con bạn nó sẽ đúng y như thế.

Câu chuyện “Chiếc bát gỗ” thì chắc các bạn cũng nhớ rồi: Người cha có một đứa con ba tuổi. Đứa con thấy bố ngồi đẽo cái bát gỗ thì hỏi:

- Bố đẽo cái gì?

- Bố đẽo cái bát gỗ.

- Để làm gì?

- Để cho ông nội ăn, vì ông nội hay đánh võ lăm.

Đưa con nó thấy thế, nhìn thấy ngày hôm sau, ông bố lại thấy nó cũng ngồi hì hục chơi với mảnh gỗ đều đều, hỏi:

- Con làm gì đấy?

- Con đều cái bát gỗ để ngày sau cho bố ăn.

Bạn làm như thế nào thì đưa trẻ nó sẽ học đúng như thế.

Cho nên trong *Đệ Tử Quy* cái phương pháp dạy trẻ là gì hả bạn? Thân giáo. Chứ còn nếu như trong *Đệ Tử Quy* thầy cũng dạy có cái gì ngon bạn mua về, vợ chồng bạn giấu biến vào tủ lạnh, không để cho ông bà biết. Xong đến tối bắt đầu gọi riêng “con ơi, ra đây mẹ có cái này ngon đặc biệt để cho con”. Thế là ăn gì gia gic, âm thầm với nhau. Bạn không biết được là cái hành động của bạn bất hiếu như thế thì ngày hôm sau, nó cũng chỉ mua các thứ cho vợ nó ăn, cho con nó ăn chứ không bao giờ cho bạn ăn cả. Cho nên đây chính là học thì phải thân giáo.

Tôi cũng nói là mẹ không có yêu cầu các con, nói với con dâu con trai, đương nhiên là con gái con rể thì cũng bị chán chĩnh 10 năm rồi, cho nên bây giờ về cơ bản tôi cũng buông được rồi, tôi bảo:

- Mẹ chưa cần cái gì nhiều nhưng các con đã dạy *Đệ Tử Quy* thì các con phải nhớ cái khổ đầu tiên là các con phải đúng thực hiện cho mẹ. Bốn cái câu đầu tiên thực hiện được thì mẹ thấy đã thành tựu nhiều rồi. **“Cha mẹ gọi, phải đến ngay. Cha mẹ sai, chớ lười biếng. Cha mẹ dạy, phải kính nghe”**, (chứ không phải là đứng im xong như thế này, nhưng trong tâm sót hết cả ruột lên, không vào đầu được câu nào). Cha mẹ trách phải thuận sửa thì cứ cãi âm âm lên, không được.

Tất nhiên đây là muốn dạy làm sao đây mà bản thân mỗi một người con đều có thể thực hiện được *Đệ Tử Quy*, vừa là để biểu pháp cho xã hội, vừa là tu phước cho chính bản thân các con, vừa là cho các học trò lớp học đều được lợi lạc.

Cho nên tất cả lời nói và hành vi bất thiện đều không được cho trẻ tiếp xúc. Sau ba năm bảo vệ trẻ nhỏ như vậy, trẻ sẽ có được khả năng nhận biết đúng sai, thiện ác. Ba năm liền vì cái năng lực ghi nhớ của trẻ

lúc nhỏ rất lớn, còn cái năng lực phân biệt thì chưa có mấy. Cho nên khi bạn làm, bạn để ý nhé khi bạn còn nhỏ bạn học các bài thơ rất nhanh đúng không ạ. Bây giờ lớn một tí là phiền não đủ, tham sân si mạn đủ hết cả, thế nên học một khổ thơ rất là lâu.

Còn đến khi già, thì thầy bảo sao? Tại sao bây giờ nhiều người bị Alzheimer thế hả bạn? Vì hai lý do:

- Thứ nhất là bạn không dùng nó nữa. Trường hợp mẫu thân của tôi là một, không phải kiếm sống, không phải dạy con, không phải làm bất kỳ cái gì, cái bộ não này của bạn không hoạt động nữa.

- Thứ hai là bạn phiền não quá nhiều, từ trước tích tụ lại, cho nên bây giờ cái tỉ lệ người bị bệnh Alzheimer rất là lớn. Bởi vì càng tuổi già về sau thì phiền não càng dày, bao nhiêu thủ đoạn làm sao để kiếm được tiền nuôi con, rồi làm sao tranh được cho nó cái nhà to, nào làm sao đưa nó về làm ở công ty hoặc là cơ quan Bộ mà mình làm, rồi làm sao mưu mẹo, ỉm mưu cho nó được lên chức...

Thế là cuối cùng bao nhiêu thủ đoạn cho mình, cho con mình, cho cháu mình đủ hết, thì cuối cùng nó ập ụp là gọi là phiền não quá nhiều. Cho đến lúc cuối đời, cộng với việc cái bộ não này của bạn không dùng nữa, cho nên cuối cùng là bệnh Alzheimer tỉ lệ bây giờ rất là lớn, rất là cao.

Cho nên bạn phải nhớ trong ba năm đầu nếu tất cả những người thân đều thực hành đúng Đệ Tử Quy, đây là thiện (bởi vì đây là cái nhìn của Thánh nhân rồi, nên bạn phải nhớ nhé), thì trong vòng ba năm thuần thực như thế, cha mẹ gọi, ví dụ ông bà gọi một cái, bố mẹ “ạ”, xuống ngay. Bản dịch trước là “cha mẹ gọi, lập tức vâng”, bản dịch sau tôi bỏ, “cha mẹ gọi phải đến ngay” là vì sao? Đã “ạ” còn phải đến, chứ không phải cha mẹ gọi ới ở trên tầng 2, tầng 3, “ạ” một cái, xong rồi mặc kệ cha mẹ, không được.

Sau ba năm bảo vệ trẻ nhỏ như vậy, trẻ sẽ có được khả năng nhận biết đúng sai, thiện ác. Đối với lời nói và hành vi thiện, chúng sẽ tiếp nhận; đối với những điều bất thiện, chúng sẽ rời xa. Ba năm này bạn xây dựng nền tảng cho con thì đảm bảo chúng có khả năng gọi là thiện ác phân minh. Khi mà đã có khả năng thiện ác phân minh thì khi chúng ra đời chúng sẽ biết là người nào thì nên tiếp cận, người nào thì không nên tiếp cận. Chúng sẽ biết được việc nào nên làm và việc nào không nên làm.

Chúng cũng sẽ biết được môi trường nào không được đến và môi trường nào được đến.

*Ví dụ đi qua quán karaoke, chúng ta đã dạy **“Nơi ồn náo không đến gần”** thì nó sẽ biết ngay. Vậy như thế là bạn đã phòng tránh được cho con khỏi bị ô nhiễm từ hoàn cảnh, từ môi trường.*

Khi bạn dạy được cho con như thế và đồng thời bạn tiếp tục dạy dỗ, quản lý con, thì thậm chí là trên tivi những cái bộ phim gọi là “sắc, tình, bạo, dục” chúng cũng sẽ không hút vào nữa. Mà nếu như bạn không chịu mất công dạy dỗ con, thầy Thái nói là bạn mất công một tí, nếu bạn không chịu dạy dỗ nó vì bạn còn mãi đi kiếm tiền, thì đến một ngày nào đây chúng sẽ trở thành hư hỏng. Lúc đấy thì dù bạn có trách nó rằng là tại sao lại dám chửi bố chửi mẹ, hoặc tại sao dám hỗn hào, tại sao dám đánh cả cha mẹ. Nếu biết sớm có ngày hôm nay thì chắc ngày hôm trước bạn sẽ chịu khó bỏ công ra.

Cho nên toàn bộ cuốn Đường Đến Hạnh Phúc của chúng ta, là chọn lựa cho nhân sinh. Chọn lựa cái gì? Giáo dục con cái. Mà dùng cái gì để giáo dục con cái? Đạo Thánh hiền và lấy thân làm gương. Về sau trong nội dung chúng ta sẽ chia sẻ.

“Khi ba tuổi mà vun bồi được nền tảng này đến tám mười tuổi cũng sẽ không thay đổi, người này chính là một người tốt chuẩn mực”.

Bây giờ không dám bắt hiếu với bố mẹ thì liệu có dám bắt hiếu với anh em không? Không có! “Cha mẹ thích dốc lòng làm, cha mẹ ghét cẩn thận bỏ”, thế cha mẹ thích anh em đoàn kết như vậy thì có dám bắt hiếu với anh em không? Không dám.

Thế thì bây giờ lại nói tiếp đến chú bác, toàn là anh chị của cha mẹ cả, vậy thì thương cha mẹ như thế, cha mẹ thích dốc lòng làm, vậy thì cha mẹ đối với chú bác đều là anh em rất thân thiết, vậy tại sao không giúp. Xong rồi đấy anh em họ cũng phải xem như anh em ruột thịt. Bắt đầu từ những người thân, bắt đầu mới tỏa ra đến bá tánh chứ.

Bây giờ chúng ta nói về...

Tứ Thư

Thông thường người ta hay nói là Tứ Thư, Ngũ Kinh.

Đấy, vừa mới nói bước một là Tiểu Học, bây giờ đổi thành Đệ Tử Quy. Để cho các bạn biết nền tảng học là bắt đầu từ Tiểu Học hay Đệ Tử Quy đấy, từ lớp 1 đấy. Vì sao? Bởi vì đã lâu quá chúng ta đã quên đi mất luân lý đạo đức rồi, cho nên bây giờ phải bổ túc lại, thì phải dạy từ cái nền tảng đấy, không có cao xa quá rồi cuối cùng lại thành ra cái nhà không có móng. Cứ tiếp tục đi xây tầng 2, tầng 3 trong khi đó không có tầng một thì cái nhà đó làm sao mà đứng được.

Tứ Thư và Ngũ Kinh hợp lại làm 9 bộ sách chủ yếu của Nho giáo. Các sách này còn là những tác phẩm văn chương cổ điển của Trung Quốc.

Tứ Thư gồm có:

- 1) Luận Ngữ (của Khổng Tử);*
- 2) Đại Học (của Tăng Tử): Dạy bạn làm một con người. Hai chữ “đại học” được nhà Nho giải thích là “đại nhân chi học”, hiểu theo hai nghĩa, là cái học của bậc đại nhân, và là cái học để trở thành bậc đại nhân là thành Thánh thành Hiền. Rồi..*
- 3) Trung Dung (Tử Tư - Là cháu của Khổng Tử - Học trò của Tăng Tử) và cuối cùng là...*
- 4) Mạnh Tử*

Vâng ạ, thời gian đã hết, bài học chúng ta tạm dừng ở đây.

Ngày mai chúng ta sẽ tiếp tục nội dung thứ 4: Giáo trình tu học của Nho giáo, sẽ giới thiệu đến Ngũ Kinh.

Xin chào và hẹn gặp lại các bạn vào bài học ngày mai. Xin cảm ơn!
